

Bhutanin Malli

Bhutan ja onnellisuuden mittaaminen. Himalajan etelärinteellä sijaitsevassa Bhutanin kuningaskunnassa hallitus on ollut jo pitkään tietoinen onnellisuuden merkityksestä. Vuonna 1972 Bhutanin silloinen kuningas Jigme Singye Wangchuck loi käsitteen *bruttokansanonnellisuus BKO*. Bhutanin aloitteesta YK julisti vuonna 2012 maaliskuun 20. päivän kansainväliseksi onnellisuuden päiväksi. Tämä pieni maa on saanut ideasta runsaasti myönteistä mediahuomiota.

Bhutan loi uuden tavan mitata kehitystä: bruttokansantuotetta täydennetään henkisillä ja sosiaalisilla arvoilla, eikä mittaaminen perustu pelkästään rahaan ja tuottoon. Ennen jokaisen valtion hankkeen aloittamista arvioidaan, kuinka paljon kestävä onnellisuutta se mahdollisesti tuottaa. Valtiovalta tekee asiasta kyselyn kansalaisten keskuudessa, ja tulos vaikuttaa siihen, saako hanke luvan edetä.

Bhutanin bruttokansanonnellisuus koostuu yhdeksästä päätekijästä: terveydestä, mielenterveydestä, ajankäytön tasapainosta, yhteisöllisyydestä, kulttuurisesta monimuotoisuudesta, luonnon monimuotoisuudesta, hyvästä hallinnosta, elintasosta ja koulutuksesta. Nämä jakaantuvat 72 tarkempaan osa-alueeseen. Bruttokansanonnellisuuden ydinajatus on, että kansalaisten hyvinvointi asetetaan kehityksen keskiöön. Päätöksiä ei tällöin tehdä pelkän pakkokasvun, politiikan tai suuren rahan ehdoilla.

Kritiikkiä Bhutanin mallia kohtaan

Bangkok Post -lehti kirjoitti vuonna 2014, että Bhutanin uusi pääministeri Tshering Tobgay suhtautuu kriittisesti bruttokansanonnellisuuteen. Vaikka hänen mukaansa taloudellinen kehitys ei ole kaikki kaikessa, hän katsoo, että GNH on vienyt liikaa huomiota maan

todellisten ongelmien ratkaisemiselta. Bhutanin keskeisiä haasteita ovat kasvava velka, työttömyys ja korruptio. Pääministerin mukaan hallitus käyttää liikaa aikaa onnellisuudesta puhumiseen, kun sen tulisi keskittyä peruspalvelujen parantamiseen.

Bhutanin ongelmana saattaakin olla liiallinen keskittyminen yhteen mittariin. Onnellisuusindeksistä on tullut itseisarvo, vaikka sen tulisi olla vain yksi hallinnon työkalu muiden joukossa. Vaikka UAD-malli jakaa monia samoja arvoja Bhutanin kanssa, se eroaa olennaisesti siinä, ettei yhteiskunnan perustarpeita unohdeta. Ilman tervettä valtiota ei voi olla tervettä kansaa. Myös vaakaavaraiset yritykset ovat välttämättömiä: ilman niitä maa ja kansalaiset eivät tule toimeen.

UAD-mallissa onnellisuus ei ole päätavoite, vaan se syntyy sivutuotteena, kun yhteiskunta toimii tasapainoisesti ja ihmiset tekevät itselleen törkeää työtä yhteisen hyvän ja tulevaisuuden eteen. Järki ja realismi kulkevat hyvien arvojen rinnalla.

Onnellisuus vai hyvinvointi

Sana *onnellisuus* (happiness), jota Bhutanissa käytetään, on tässä yhteydessä ehkä liian kevyt. Parempi termi voisi olla *kansan hyvinvointi* (well-being). Onnellisuus mielletään usein jatkuvaksi iloksi, vaikka kenenkään elämä ei voi olla sitä koko ajan. UAD-mallissa keskitytäänkin koko yhteiskunnan kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja tyytyväisyyteen.

Hallintomallien kyseenalaistaminen ja kehittäminen on tervettä. UAD-malli pyrkii luomaan hedelmällisen pohjan jatkuvalle kehitykselle: se on joustava ja oppiva järjestelmä.

On myös tärkeää ymmärtää, että nykyinen voimakkaasti materiaan perustuva menestysmalli vaatii valtavan hinnan niin yksilöiltä, yrityksiltä kuin valtioilta. Loppuunpalaminen, elintasosairaudet ja jatkuva stressi ovat monille yksilöille menestyksen kääntöpuoli. Yritykset kamppailevat kvartaalista toiseen marginaalien vuoksi, ja valtiot ovat ahdingossa, kun yritykset siirtävät toimintaansa muualle. Tämä jatkuva kilpailu ja epätoivo synnyttävät lisää pahoinvointia ja sairautta.

BTK ja BKO Suomessa

Talouselämä kirjoitti kesällä 2014 ulkoministeri Erkki Tuomiojan puheesta Hyvinvointitalousfoorumissa. Tuomioja huomautti, ettei Suomen hyvinvointi ole 1990-luvun laman jälkeen kasvanut samassa suhteessa kuin bruttokansantuote.

”Meillä on esimerkiksi 20 000 ihmistä leipäjonoissa joka viikko”, Tuomioja totesi.

Hänen mukaansa pelkän BKT:n käyttäminen hyvinvoinnin mittarina on ongelmallista.

”Voimmeko todella sanoa, että elämisen laatu olisi kaksinkertaistunut vuodesta 1991 tähän päivään, kuten BKT henkeä kohden on tehnyt?” hän kysyi.

Tuomiojan mukaan Suomi on jakautunut kahteen osaan: työllisyyden ja kasvun Suomeen sekä eriarvoisuuden Suomeen. Samalla BKT henkeä kohden on kasvanut noin 17 000 eurosta yli 37 000 euroon. Köyhyys ja huono-osaisuus ovat lisääntyneet.

Hyvinvointitalousfoorumissa julkaistiin myös hyvinvointitaloutta käsittelevä teos, jonka yksi kirjoittajista oli SOSTE:n pääekonomisti Jussi Ahokas. Hänen mukaansa BKT saa talousuutisoinnissa liian suuren painoarvon.

”Pitäisi mennä syvemmälle BKT-mittarin taakse ja tarkastella, millaisia vaikutuksia toiminnalla on pitkällä aikavälillä”, Ahokas sanoi.

Tuomioja ei kuitenkaan halua luopua BKT:stä kokonaan, vaan käyttää sitä muiden mittareiden rinnalla. Hän nosti esiin muun muassa YK:n inhimillisen kehityksen indeksin, OECD:n Better Life -mittarin sekä aidon kehityksen mittarin (GPI). Lopulta tärkeintä on kuitenkin se, miten mittareita hyödynnetään päätöksenteossa.

Yksi mielenkiintoinen lisämittari on myös Simon Anholtin *Good Country Index*, joka mittaa muun muassa maan terveyttä, hyvinvointia, tasa-arvoa, kulttuuria ja kansainvälistä vaikutusta. Suomi on tässä mittarissa yleensä ensimmäisenä. Joskus kylläkin tuntuu, että monet näistä onnellisuus ja muista mittareista missä Suomi pärjää on tehty koskaan käymättä Suomessa. <https://index.goodcountry.org/>

Uusien mittareiden kehittäminen on tervettä ja välttämätöntä. Mutta kuten todetaan: mittarit ovat vain työkaluja. Ratkaisevaa on se, miten niitä käytetään ja millaisia päätöksiä niiden pohjalta tehdään.

[UAD-malli.org](https://uad-malli.org)